

Zadanie 7.1. Ochrona różnorodności biologicznej roślin sadowniczych i ozdobnych dla zrównoważonego rolnictwa

Okres realizacji: 2008-2013

Kierownik zadania: **dr Elżbieta Rozpara**

Wykonawcy: mgr P. Bielicki, mgr A. Buńkowska, mgr A. Głowacka, mgr T. Golis, mgr G. Hodun, prof. dr hab. D. M. Goszczyńska, dr D. Kruczyńska, mgr B. Koziński, dr hab. J. Lisek, dr M. Sitarek, dr D. Sochacki, mgr J. Wójcik-Seliga, I. Bełc, I. Chelmińska, Z. Jaroń, D. Maj, R. Przyłuski, A. Rutkowska, Z. Samol, A. Stań, A. Starus, I. Szaleniec, H. Wodzyńska, H. Wolniak, A. Zając

Celem badań jest: gromadzenie i utrzymywanie zasobów genowych roślin sadowniczych i ozdobnych ze szczególnym uwzględnieniem odmian lokalnych charakterystycznych dla polskiego krajobrazu, a także waloryzacja zgromadzonych obiektów.

Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach posiada najbogatszą w Polsce kolekcję *ex situ* roślin sadowniczych i ozdobnych. Zasoby genowe roślin sadowniczych w 2013 roku liczyły 4748 taksonów utrzymywano w kolekcjach oddzielnych dla każdego sadowniczego gatunku. W tej liczbie znajdowało się 3646 genotypów drzew owocowych oraz 1102 taksony roślin jagodowych i mało znanych gatunków sadowniczych. Kolekcja roślin ozdobnych w IO obejmuje kolekcję roślin cebulowych - lili, mieczyków, narcyzów i tulipanów oraz kolekcję róż. Łącznie w 2013 znajdowały się w niej 962 obiekty. Ponadto, w PD w Lisewie k. Malborka, należącym do SDOO Radostowo, utrzymywane są kolekcje mieczyków, narcyzów i tulipanów, w liczbie 601 genotypów. Kolekcje odmian roślin sadowniczych są prowadzone w formie wieloletnich nasadzeń. Oddzielne kwatery założono dla każdego gatunku. W grupie drzew owocowych największa jest kolekcja jabłoni, a następnie gruszy, czereśni i śliwy. Spośród roślin jagodowych największa jest kolekcja winorośli. W kolekcjach, co roku określa się termin kwitnienia, intensywność plonowania drzew i krzewów owocowych, jakość uzyskiwanych owoców. Notuje się także podatność poszczególnych genotypów na najgroźniejsze choroby.

Kolekcje cebulowych roślin ozdobnych: lili, narcyzów, tulipanów i mieczyków, zarówno w IO w Skierniewicach jak i w Punkcie Doświadczalnym w Lisewie, ze względu na specyfikę tych gatunków muszą być corocznie odnawiane. Na okres zimy cebule wykopuje się i przechowuje w chłodni, a następnie wiosną wysadza na uprzednio przygotowane poletka. W ten sposób unika się zimowych strat mrozowych.

Dla większości roślin zgromadzonych w kolekcjach przebieg aury w okresie wegetacji był korzystny i nie miał negatywnego wpływu na ich wzrost i owocowanie. Długotrwała zima 2012/2013 spowodowała tylko pewne straty w kolekcjach gatunków o niskiej wytrzymałości na mróz – czereśni i moreli, a obfite wiosenne deszcze podtopiły kwatery z kolekcjami roślin jagodowych. Pomimo tych utrudnień rośliny większości odmian zaowocowały w stopniu umożliwiającym przeprowadzenie podstawowych obserwacji. W kolekcjach corocznie sporządza się szczegółowe opisy wybranych genotypów. Do tego celu wykorzystuje się deskryptory UPOV, IPGRI lub COBORU opracowane dla poszczególnych gatunków.

W 2013 roku zwaloryzowano i wykonano dokumentację fotograficzną 77 genotypów, które do tej pory nie były przedmiotem szczegółowej oceny. Łącznie zwaloryzowano 47 odmian roślin sadowniczych: 14 jabłoni (w tym 6 z ekspedycji), 4 gruszy, po 3 śliwy, wiśni, czereśni i moreli, po 2 porzeczek, żurawiny i winorośli oraz 4 podkładki jabłoni. W kolekcjach roślin ozdobnych szczegółowo opisano i udokumentowano 30 odmian: 10 narcyza, 10 tulipana i 10 róży. Ponadto opracowano barwne atlasy odmian wiśni i jabłoni.

W 2013 roku wyniki badań prowadzonych w kolekcjach wykorzystywano do przygotowywania doniesień i prezentacji na międzynarodowe i krajowe konferencje, szkolenia, warsztaty. Zdobytą wiedzę przekazywano także w formie bezpośrednich porad np. podczas „Dni Otwartych w SD w Dąbrowicach” wszystkim osobom zainteresowanym (sadownikom, szkółkarzom, grupom producenckim) lub upowszechniano w czasopiśmie popularno-naukowym.